

TURČIJA ZAHTEVA PLEBISCIT

Turčija zahteva plebiscit v mosulskem okraju. — Turki so zapretili, da se bodo obrnili direktno na zborovanje Lige. — Angleški in francoski državniki se bodo kmalu sestali s Stresemannom

ZENEVA, Švica, 9. septembra. — Turčija je zopet spravila mosulsko vprašanje v ospredje zadev, s katerimi se mora pečati svet Lige v Ženevi, kljub dejstvu, da so se sestali v Aix-les-Bains francoski ministrski predsednik Painlevé, zunanji minister Briand, angleški ministrski predsednik Baldwin in zunanji minister Chamberlain, da razpravljajo o uvodnem besedilu varnostnega dogovora ter določijo čas in prostor za sestanek z nemškimi zunanjimi ministrom Stresemannom.

Turki so v svojem dvajset strani obsegajočem dokumentu obrazložili svojo prejšnjo obljubo v Bruslju, da bodo sprejeli posredovanje. Sedaj pa zahtevajo, da se spor uravna potom ljudskega glasovanja pod pokroviteljstvom Lige narodov. Brez dvoma se je Turkom posrečilo zmešati vprašanje ravno ob času odločitve.

Glasi se, da bodo skušali spraviti vprašanje plebiscita pred zborovanje Lige, če ne bo hotel svet Lige ničesar ukreniti. Na temelju pravil je to povsem mogoče, čeprav bo najbrž skušal svet nasprotovati Turkom, ki bi lahko v takem slučaju izsilili boj na prostem iz izjavo, da vsebuje vprašanje neposredno pretnjo vojne.

Vprašanje varnostnega dogovora je stopilo v akuten štadij, ko so se napotili Painlevé, Briand, Chamberlain in Baldwin v Aix les Bains na banket, katerega je priredila zveza žurnalistov, akreditiranih pri Ligi narodov. Chamberlain je potrdil poročilo, da se bodo zavezniki kmalu sestali s Stresemannom "v nekem bližnjem kraju", najbrž v Lausanne.

Največji koraki proti miru so bili storjeni povsem odkrito in vsled tega so upravičena moja najvišja upanja. Le bledak pa bi mogel izjaviti, da se nam ne bo treba boriti z največjimi tetžkočami, — je rekel. Pozval je tudi na sodelovanje med državniki in časopisjem v velikem naporu za mir.

Najbolj značilni govor pa je imel senator Walsh iz Montane, ki je izjavil, da smatra besede angleškega zunanjega ministra za izjavo resnično odkritosrčnega moza. Senator Capper, ki je bil gost čikaškega poročevalca, pa je izjavil, da ima Francija prav, če zahteva najprvo varnost in šele nato razoroženje.

MADRID, Španija, 9. septembra. — Včeraj je bilo oficijelno objavljeno, da so se španske čete izkrcale ob maroški obali, v zalivu Albuemas.

General Primo de Rivera je poslal s krova bojne ladije, kralju radijsko sporočilo, in vlada je nato objavila, da so španske sile izvedle izkrcanje in da so pol ure pozneje zasedle postojanko ob maroški obali, ne da bi zadele na resen odpor.

Poročilo Rivere se je glasilo:

— Krog poldne smo se izkrcali ob Sebadilla zalivu. Po kratkem uvodnem obstreljevanju, in ne da zadeli na resen odpor, smo zavzeli pozicije. General Saro poveljuje izkrcanim četam.

PARIZ, Francija, 9. septembra. — Ameriški letalci so metali včeraj popoldne po 400 funtov težke bombe na Adžir. To so bile dosedaj največje bombe, kar se jih je dosedaj porabilo v vojevanju proti rifskega vstašem in te bombe je privedel iz Feza oddelek Amerikancev in oddelek Francozov. To so bile prve večje operacije, katerih so se udeležili Amerikanci.

Vsa poročila iz Maroka kažejo, da so bile čete Abdel Krime dosedaj zmagovite v splošni ofenzivi, katero je objavilo francosko in špansko vrhovno poveljstvo. Preprečile so Francozom izčiščevalni proces severno od reke Uerga. V španskem ozemlju, kjer so čete manj številne, so ustavile špansko ofenzivo.

Brat Abdel Krime poveljuje na zapadni fronti

Velik razkol med Poljaki in Nemci.

Poljaki v iztočni Prusiji so pokazali odkrito sovraštvo napram nemškimi državnim četam. Za manevrske kvartirje so jim ponudili svinjake. — Poljaki in Čehi vznemirjeni radi varnostne konference.

BERLIN, Nemčija, 9. septembra. — Nemška državna bramba je imela krog Marienwerderja v iztočni Prusiji, kataro zemlje je na treh strane obdano od poljskega ozemlja, svoje jesenske manevre, pod poveljstvom generala von Seeckta, vrhovnega poveljnika. Poljski kmotje te okolice, ki se domnevali, da gre pri tem za vrnitev poljskega napada na nemško ozemlje, so se obnašali napram državnim brambam skrajno sovražno. Deloma so zahtevali pretrgano odškodnino za poškodovanje polja, deloma pa so pretihli držav, brambi s silo. Nadalje so skušali nastaniti nemške čete v svinjajih. Vojske oblasti so se morale poslužiti ostrejših odredb, da izposlušajo nastanjenje čet v hišah.

Dočim se vrši to na nemškem ozemlju, tik poleg poljske meje, prihajajo od Nemcev, ki stanujejo na poljskem ozemlju pritožbe glede nasiljanega zatiranja.

Prosto mesto Gdansk se je obrnilo na svet Lige narodov, da protestira proti prisilni uvedbi postnih nabiralnikov s poljskimi napisi. Parlamentarni zastopniki nemških manjšin na Poljskem so se tudi obrnili na Ligo, katero prosijo, naj skuša odpraviti nezno stanje.

BERLIN, Nemčija, 9. septembra. — Jesenski viharji, ki divjajo letos ob obalah Anglije, Belgije, Holandske in severne Nemčije, so se pričeli pojavljati že sedaj. Močan vihar je opustošil obal Severnega morja. Valovi so bili izvanredno visoki in nižje ležeči kraji ob obali so izvanredno trpeli vsled povodnji. Številne ladje so morale poiskati pribežališča v pristaniščih.

Deitramszell, Bavarska, 9. sept. Ves zagorel od sonca je zaključil včeraj državni predsednik von Hindenburg svoje počitnice v bavarskih gorah ter se napotil z avtomobilom v Monakovo. Predsednik se izvrstno počuti ter je zelo vesel obilnega lovškega plena. Ustrelil je srnjaka, dve planinski kozi in dosti jerebice.

MONAKOVO, Bavarska, 9. sept. Ko je dospel smikaj se zahteval državni predsednik von Hindenburg najprvo dnevne liste, predno se je odpeljal naprej proti Berlinu. Kljub temu pa je porabila bavarska vlada to priliko, da se zahvali predsedniku za obisk o katerem se glasi, da bo v veliki meri prispeval k ojačenju prijateljstva med severno in južno Nemčijo.

Konec Hindenburgovih počitnic.

DIETRAMSZELL, Bavarska, 8. septembra. — Danes je zaključil predsednik nemške republike

er je dosegel več usehov proti Špancem. Španci a poročajo, da niso mogli doseči nobenega uspeha proti vstašem. Džebela četaši, ki so bili v glavnem odgovorni za španski poraz v preteklem letu, o izvojevali nove uspehe proti svojim dednim sovražnikom ter obračajo sedaj svojo odgovornost proti Uesanu.

Španske čete pri Dar Ben Kariš so se morale več dni ustavljati neprestanim napadom.

Amundsen hoče znova poleteti.

Prihodnji polet proti Severnemu tečaju se bo vršil pod norveško zastavo, na krovu se bo pa nahajalo italijanska moštvo.

RIM, Italija, 9. septembra. — Komisariat za zrakoplovstvo je danes objavil, da bo kapitan Roald Amundsen še enkrat poskušal dospeti na Severni tečaj m krovu bo izključno le italijansko vodilnega balona "N-1". Na tla bo izključno le italijansko moštvo, raz balon bo pa vihrala norveška zastava.

Pod kakšnimi pogoji bo dobil Amundsen zrakoplov od italijanske vlade, se zaenkrat še ni moglo dognati.

Raziskovalec noče nobenemu časnikarskemu poročevalcu razjasniti svojih načrtov, to pa najbrž vsled tega na, ker se istočasno posaja tudi z Italijo.

"N-1" je bil zgrajen lanske leto po načrtih inženirja Nobla v Genovi. Njegova prostornina znaša 19,000 kubičnih metrov, je 106 čevljev dolg in 26 čevljev širok. Na njem so trije motorji, ki proizvajajo 245 konjskih sil. Vozi z naglico 62 milj na uro.

Zračni promet tekom zime.

DRAŽDANI, Nemčija, 8. sept. Prvičkrat v zgodovini zrakoplovstva se bo vzdržalo tudi tekom zime zračni promet evropske unije šestnajstih zrakoplovnih družb. V prejšnjih letih je bil zračni promet ustavljen od oktobra pa do aprila meseca naslednjega leta.

Novo odredbo je treba pripisovati izboljšanju motorjev, večji stabilnosti ter številnejšim letalnim poljem.

Španci so izkrcali svoje čete.

MADRID, Španija, 8. sept. — Špancem se je končno vendarle posrečilo izkrcati svoje čete na maroški obali. General Saro se je izkrcal s svojim vojaštvom pri Cedadilla, Morro Nuevo.

Nadajnja španska sila je pod poveljstvom generala Fernandez Pereza v zalivu Betoya.

Samomox v Niagarskem slapu.

NIAGARA FALLS, N. Y., 8. sep. Ob George Bank so našli truplo nekake štirideset let starega moža, ki se je ustrelil v glavo ter držal v svoji desnici revolver. Očividno je izvršil samomox.

Truplo je ležalo brez dvoma že dalj časa na dotičnem mestu, ki je težko dostopno.

Hindenburg svoje štiri tedne trajajoče počitnice ter se odpeljal proti Berlinu. Predsednik je najboljše zdravja ter je rekel časnikarskim poročevalcem, da se ni še nikdar tako dobro počutil kot se sedaj.

Pobesneli fant je ustrelil trgovca.

Blaznež je ubil moža na Staten Islandu. — Policija ga je našla z revolverjem v roki in v bližini umorjenega moža. — Morilec je bil pred dvema tednoma izpuščen iz azila.

Včeraj popoldne krog petih je našel neki policist na vogalu Clinton in Bay Streets, Staten Island, štiri in dvajset let starega Stefana Krinovika, ki je bil komaj pred dvema tednoma izpuščen kot ozdravljen iz državne umobolnice. Nedaleč od njega, v jarku, je ležalo truplo umorjenega moža.

Ko se je policist približal, je mladi morilec vstal ter brez odpora izročil policistu revolver, katerega je držal v roki.

Jaz sem storil to, — je rekel mirno ter se pri tem poslužil istih besed kot morilec Noel v nedeljo. — To sem storil ter me veseli, da sem storil. Sedaj bom dobil nekaj počitka.

V policijskem glavnem stanu v St. George je Krinovič policijskemu kapitanu priznal umor, katerega je že dolgo nameraval.

Njegova žrtev je bila Adam Lukaskis, ki je bil lastnik neke delkatesne prodajalne v Stapleton. Dognalo se je, da je bil trikrat ustreljen ter na mestu mrtve.

Pred sedminimi leti, ko smo živeli poleg prodajalne Lukaskisa, — je rekel Krinovič, — je kupila moja mati od njega kokaš. Tolažila je nekoliko več kot je mati pričakovala ter ni imela s seboj dovolj denarja.

Naslednjega dne jo je srečal Lukaskis na cesti ter zahteval denar, ki mu ga je bila dolžna. Pričela sta se pripraviti in on jo je udaril po glavi.

Policijski rekordniki kažejo, da je bil Lukaskis stavljen pred sodišče radi napada, da pa je bil oproščen. To oproščenje je vplivalo na duha mladega Krinovika in pred nekako sedemnajstimi meseci so stariši mladiča naprosili nekega zdravnika, naj ga preišče. Zdravnik ga je poslal v umobolnico na Wards Island.

Izpuščen sem bil dne 29. avgusta, — se glasi nadalje v priznanju, — in dan ali dva pozneje sem kupil v New Yorku revolver ter pričel zasledovati moža. Več dni sem hodil za njim, a vedno je bil kdo naokrog.

Danes sem čakal nanj od zjutraj in krog polnoči popoldne je prišel iz svoje prodajalne. Tedaj pa se mi je mudila priika ubiti ga, ker ni bilo nikogar blizu.

Umor je bil izvršen nekako sedem blokov od prodajalne Lukaskisa. Nikdo v bližini ni sporočil, da je čul strele, in zločin je razkril policist Barkley z New Dorp postaje, ki je bil izven službe, a v uniformi ter se pripeljal mimo avtomobilu.

Morilec ni nudi niti najmanjšega odpora in na poti v policijski glavni stan je neprestano ponavljal: — Veseli me, da sem to storil.

Pozvedbe so dognale, da je bil Krinovič izpuščen iz zavoda izključno le na iniciativo oblasti, ker niso vložili stariši nikake prošnje, naj se ga izpusti iz umobolnice.

Več nezaposlenih v Angliji.

LONDON, Anglija, 9. sept. — Nezaposlenost v Angliji raste neprestano. Poročilo z dne 31. avgusta pravi, da je brez dela 1.354.000 ljudi, torej več kot deset tisoč več kot v prejšnjem tednu.

IZPLAČEVANJE STAVKARJEV

Stavkujoči antracitni premogarji so dobili plačo za zadnja dva tedna v avgustu. — Skupna izplačana svota znaša \$15,600,000. — 157,400 premogarjev je dobilo denar v gotovini. — Kompanije so predložile zadnjo prcšnjo za arbitracijo industrijalnih sporov.

PHILADELPHIA, Pa., 9. septembra. — Stavkujoči antracitni premogarji so pričeli včeraj dobivati svoje zaslužke za zadnja dva tedna v avgustu. S izplačili bodo nadaljevali do četrta ter se ceni, da bodo do takrat izplačali 157,400 premogarjem \$15,600,000.

To je največja svota, kar se jih je kdaj razdelilo v industriji tekom enega izplačila. Ta svota presega celo izplačila krog Božiča ter predstavlja napore mož, da spravijo iz rovov vsako možno to-nogo premoga pred pričakovanim prekinjenjem obratovanja dne 31. avgusta.

Od te svote je izplačala največ Glen Alden Co., ki je pričela razdeljevati \$1,500,000; Lehigh in Wilkes-Barre Coal Company, ki bo izplačala \$720,000 ter Lehigh Coal and Navigation Co., ki ima pripravljenih \$630,000. Na seznamih zadnje kompanije je več kot petdeset mož, ki so dobili ali bodo dobili po več kot \$200 za delo dveh tednov.

Obseg naporov, da spravijo iz rovov kar največ premoga, je razviden iz poročila ene kompanije, da se je tekom zadnjih dveh tednov povečala produkcija pod zemljo za nekako dvajset odstotkov in da je znašala skoro dve kari premoga za vsakega moža, zaposlenega pod zemljo. Povprečni proizvod tekom zadnjih treh mesecev je znašal le karo in pol.

Na plačilne čeke, katere so pričeli razdeljevati včeraj, so dali delodajalci natiskati poziv za arbitracijo spornih vprašanj. V tem pozivu se je glasilo:

— Žal nam je, da vsled te nepotrebne stavke, ne bo večina uslužbencev, ki so sedaj dobili svoj denar, gotova, da so dobila nadaljni ček na prihodnji plačilni dan.

— Z vsakim dnem stavke bodo izgubili premogarji \$1,700,000 v mezdah.

— Premoga, katerega bi morali proizvesti, ni mogoče nadomestiti, posebno pa ne z mehkim premogom iz neunijskih majn. Ali mora naša industrija vedno plačevati za zadrege in spore v industriji mehkega premoga?

— Prekinjenje je bilo povsem nepotrebno. Nobenega vzroka ni bilo za stavko, dočim so se nadaljevala pogajanja za nov dogovor.

— Recite kar hočete, a nepristranska arbitracija je najboljši način uravnave sporov. Naše difference bodo uranane potom arbitracije na ta ali oni način. Zakaj bi ne storili tega sedaj, predno izgubite nadaljno mezdo in predno preide antracitni trg v roke drugih proizvajalcev kuriv?

DENARNA IZPLAČILA V JUGOSLAVIJI, ITALIJI IN ZASEDENEM OZEMLJU

Danes so naše cene sledeče:

JUGOSLAVIJA:

1000 Din. — \$18.90 2000 Din. — \$37.60 5000 Din. — \$93.50

Pri nakazilih, ki znašajo manj kot en tisoč dinarjev računamo posebej 15 centov za poštino in druge stroške. Razpošilja na zadnje pošte in izplačuje "Poštni čekovni urad".

ITALIJA IN ZASEDENO OZEMLJE

200 lir \$ 9.60 500 lir \$23.00
300 lir \$14.10 1000 lir \$45.00

Pri naročilih, ki znašajo manj kot 200 lir, računamo po 15 centov za poštino in druge stroške. Razpošilja na zadnje pošte in izplačuje Ljubljanska kreditna banka v Trstu.

Za pošiljateljce, ki presegajo PITTISOČ DINARJEV ali pa DVATISOČ LIR dovoljujemo po možnosti še poseben popust. Vrednost Dinariem in Liram sedaj ni stalna, menja se večkrat in nepričakovano; iz tega razloga nam ni mogoče podati natančne cene vnaprej; računamo po ceni tistega dne, ko nam pride poslani denar v roke.

POŠILJATVE PO BRZLOJAVNEM PISMU IZVRŠUJEMO V NAJKRAJŠEM ČASU TER RAČUNAMO ZA STROŠKE \$1.— Denar nam je poslati najbolje po Domestic Postal Money Order ali po New York Bank Draft.

FRANK SAKSER STATE BANK

82 Cortlandt Street New York, N. Y.

Telephone: Cortlandt 4687

